

Socialförvaltningen
Utbildningsförvaltningen

Dnr 1.3.2-21 2022
Dnr 2.5.3-2858/2022

Handläggare

Socialförvaltningen
Helena Robertsson
Telefon:08-508 25 232

Till

Socialnämnden
2022-08-30

Utbildningsförvaltningen
AnnaLena Thorén
Telefon:08-508 33 480
Åsa Eckhardt
Telefon:08-508 33 921

Utbildningsnämnden
2022-08-25

Stockholmsenkäten 2022

Stadsövergripande resultat

Förvaltningarnas förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner redovisningen av Stockholmsenkäten 2022 - urval av stadsövergripande resultat.
2. Utbildningsnämnden godkänner redovisningen av Stockholmsenkäten 2022 – urval av stadsövergripande resultat.

Fredrik Jurdell
Socialdirektör

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Sammanfattning

Stockholmsenkäten genomförs vartannat år och är en enkätundersökning som besvaras av ungdomar i årskurs 9 och i år 2 på gymnasiet i Stockholms stad. Socialförvaltningen har sammanställt ett urval av Stockholmsenkätens stadsövergripande resultat 2022. Resultaten bör användas för att bidra till kunskap om hur stadens förebyggande arbete med unga kan utvecklas, särskilt inom ramen för det omfattande arbete som pågår. Förvaltningarna föreslår att nämnderna godkänner redovisningen av Stockholmsenkäten 2022 - urval av stadsövergripande resultat samt att redovisningen delges samtliga stadsdelsnämnder.

Bakgrund

Levnadsvaneundersökningen Stockholmsenkäten genomförs vartannat år och besvaras av elever i årskurs 9 och i år 2 på gymnasiet i Stockholms stad. Genomförandet sker i samarbete med utbildningsförvaltningen. Syftet med enkäten är att kartlägga och följa utvecklingen av ungdomars levnadsvillkor över tid.

Kunskapsunderlaget ska bidra till stadens arbete med unga, där ibland det förebyggande arbetet rörande tobak, alkohol, narkotika samt spel, kriminalitet, utsatthet för brott samt psykisk ohälsa.

Underlaget används för praktisknära forskning och kunskapsutveckling både på stadsövergripande nivå och på stadsdelsförvaltningsnivå i Stockholms stad.

I år genomförs enkäten i 25 av de 26 kommunerna i Stockholms län. I Stockholms stad besvarades enkäten av cirka 11 500 elever och svarsfrekvensen för undersökningen är 77 procent.

Undersökningens svarsfrekvens beräknas utifrån det totala antal elever som respektive skola uppger har deltagit, samt på antalet inkomna och godkända enkäter. I enkätundersökningar finns alltid ett visst bortfall. Elever som inte är på plats när enkäten fylls i har sällan möjlighet att dela med sig av sina livserfarenheter. I denna grupp ingår ofta elever med så kallade riskbeteenden och som inte regelbundet befinner sig i skolmiljön. Utifrån så kallad icke-representativitet är det viktigt att även ha denna grupp i åtanke när resultaten analyseras.

Kommunala skolor är ålagda att delta och i årets undersökning ingår så gott som samtliga skolor i Stockholms stad. Fristående skolor deltar frivilligt och i år finns en ökning av de fristående skolorna. Deltagande skolor med minst 25 svarande elever tilldelas det egna resultatet i en skolrapport. För skolor som återkommande ingår i undersökningen skapas möjligheter att se egna jämförelser över tid, vilket skapar underlag till den egna utvecklingen.

Resultaten i årets Stockholmsenkät presenteras på stadsövergripande nivå i augusti och på stadsdelsområdesnivå i oktober. Efter varje genomförande av Stockholmsenkäten rapporteras fördjupade sammanfattningar av resultat, förändringar över tid samt skillnader mellan stadsdelsområden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor vid socialförvaltningen i samarbete med utbildningsförvaltningen. Socialförvaltningens förvaltningsgrupp har behandlat ärendet den 24 augusti och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 25 augusti.

Ärendet har även handlagts av utbildningsförvaltningen, avdelningen för utveckling och samordning i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen. Ärendet till utbildningsnämnden behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 16 augusti 2022. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 17 augusti 2022.

Ärendet

Socialförvaltningen har sammanställt ett urval av de stadsövergripande resultaten i Stockholmsenkäten 2022. Dessa resultat kommer att spridas till berörda målgrupper i staden och presenteras på Stockholmsenkätens hemsida [Undersökning om ungdomars levnadsvanor - Stockholms stad](#) i augusti.

Socialförvaltningens urval lyfter fram områden med både positiv och negativ utveckling samt områden där nivåerna är mer eller mindre oförändrade.

Tobak

Tobaksbruket bland Stockholms unga minskade kontinuerligt mellan åren 2010 och 2018. I de två senaste mätningarna, 2020 och 2022 syns nu en ökande trend. Den stigande trenden av tobaksanvändning de senaste åren beror framför allt på att *snusandet* ökar. Andelen elever i årskurs 9 som anger att de snusar dagligen eller ibland är nu 11 procent, vilket kan jämföras med 10 procent 2020. För gymnasiets år 2 är trenden ännu tydligare då det nu är 22 procent som anger detta till skillnad från 18 procent 2020. Ökningen av snusning är särskilt påtaglig för flickor, speciellt flickorna i gymnasiets år 2 där 19 procent uppger att de snusar jämfört med 12 procent 2020. Av flickor i grundskolans årskurs 9 är det 10 procent som snusar, jämfört med 4 procent 2020. I år ingick en fråga om användning av så kallat tobaksfritt snus: *vitt snus*, i enkäten, eftersom produkten innehåller skadliga ämnen, nikotin och tobak.¹ Resultatet visar att 20 procent av eleverna i år 2 på gymnasiet dagligen eller ibland använder vitt snus: 21 procent av pojkarna och 19 procent av flickorna. I grundskolan använder 10

procent av pojkarna dagligen eller ibland vitt snus, medan det är 9 procent av flickorna. En stor andel av de som snusar använder således vitt snus.

Alkohol

Konsumtionen av alkohol bland unga har minskat markant under 2000-talet. Från 2002 till 2022 har andelen elever i Stockholms stad som uppger att de inte dricker alkohol mer än fördubblats bland elever i årskurs 9 och nästan tredubblats bland elever i år 2 på gymnasiet.

Efter en tillfällig nedgång 2020 fortsätter nu den positiva trenden och då främst i grundskolan. 63 procent av elever i grundskolans årskurs 9 anger att de inte dricker alkohol, jämfört med 59 procent 2020. Andelen pojkar i årskurs 9 som helt avstår från alkohol är som tidigare högre än andelen flickor (71 respektive 56 procent). En tredjedel av eleverna i år 2 på gymnasiet uppger att de inte dricker alkohol, vilket har varit fallet fyra mätningar i rad sedan år 2016. Även här är andelen pojkar som helt avstår från alkohol högre än andelen flickor (38 procent respektive 28 procent).

Narkotika

Sedan 2002 är variationerna små inom frågan om elever någon gång använt narkotika. För elever i årskurs 9 är resultatet vanligtvis strax över 10 procent, och i årets mätning svarar 12 procent av dessa elever att de någon gång använt narkotika. För elever i gymnasiet gäller samma trend, i årets mätning uppger 26 procent att de någon gång använt narkotika, vilket följer resultat i tidigare års mätningar. Sett över tid har pojkar i år 2 på gymnasiet i störst utsträckning testat narkotika jämfört med övriga grupper. I årets mätning är skillnaden dock något lägre än vanligt då 28 procent av pojkar och 24 procent av flickor i år 2 på gymnasiet någon gång använt narkotika. Av de elever som någon gång har använt narkotika uppger 87 procent i årskurs 9 att de använt cannabis (jämfört med 94 procent 2020), och 97 procent i år 2 i gymnasiet (jämfört med 98 procent 2020).

Sniffning och boffning

Att sniffa innebär att andas in ångor från lättflyktiga lösningsmedel, till exempel aceton, bensin eller lim. Vid boffning andas istället olika drivgaser som butangas och lustgas in. I grundskolan är andelen elever som anger att de *inte* har sniffat/boffat någon gång 94 procent och 91 procent i gymnasiet. I svaren syns inga skillnader mellan pojkar och flickor. Att sniffa eller boffa är fortsatt lågt

förekommande men sedan 2016 syns en svag ökning då motsvarande siffror var 97 procent för grundskolan och 95 procent för gymnasiet. I frågan till de som uppger att de sniffat om vilken substans de har använt har ett nytt svarsalternativ med lustgas inkluderats i årets mätning. I gymnasiets år 2 uppger 84 procent av de som sniffar att de använt lustgas, medan denna siffra är 61 procent bland grundskolans elever i årskurs 9.

Spel om pengar

Över tid har trenden varit att *elever som satsar pengar på spel* minskar. Vid de senaste mättillfällena har detta vänt och nu ökar spel där elever satsar pengar. Mellan 2006 och 2018 minskade spelandet om pengar successivt från 35 procent både bland elever i grundskolan och gymnasiet till 11 procent i grundskolan och 13 procent i gymnasiet. Denna trend vände 2020 och vid årets mätning har spelandet om pengar ökat till 16 procent i grundskolan och 17 procent i gymnasiet

Årets ökning visar att det framför allt är bland pojkarna som spelandet om pengar har ökat. I grundskolan ökar spelandet om pengar till 26 procent från 22 procent i mätningen 2020 bland pojkar och i gymnasiet har det ökat till 29 procent från 21 procent 2020. Flickor satsar pengar på spel i betydligt lägre grad än pojkar men en svag ökning syns även här i denna mätning. Flickor i grundskolans årskurs 9 som satsar pengar på spel ökar från 4 till 5 procent, medan andelen i gymnasiets år 2 ökar från 3 till 5 procent.

Gällande *upplevda problem till följd av spelande* syns en tydlig ökning över tid för elever i grundskolan, där de två senaste mättillfällena 2020 och 2022 påvisar högst resultat. Av de elever i grundskolans årskurs 9 som spelar anger 34 procent att de har problem på grund av sitt spelande, vilket är en ökning med 8 procent sedan 2018. Framför allt är det för flickor som ökningen sker, 33 procent av de flickor i grundskolans årskurs 9 som spelar anger att de har problem, att jämföra med 21 procent 2020 och 10 procent 2018. För flickorna i gymnasiets år 2 är det 21 procent av flickorna som anger att de har problem vilket är samma som år 2020, men en ökning sedan 2018 då det var 6 procent. Observera låga svarsbaser (100-150 svar) för flickor i ovan nämnda fall.

Kriminalitet

Den långsiktiga trenden för *allvarliga egendomsbrott*² bland stadens unga är sedan 2006 svagt positiv, där de lägsta nivåerna av

allvarliga egendomsbrott har uppmätts vid de senaste mätningarna. Förändringarna är dock små och i årets mätning uppger 4 procent av eleverna i grundskolans årskurs 9 att de begått allvarliga egendomsbrott, att jämföra med 5 procent år 2020. För eleverna i gymnasiet år 2 är resultaten oförändrade med 3 procent. För pojkar i grundskolans årskurs 9 minskar andelen från 7 till 6 procent, medan resultatet för flickor ligger oförändrat på 2 procent. För elever i gymnasiet år 2 är siffrorna oförändrade både för pojkar och flickor (5 procent för pojkar och 1 procent för flickor).

Andelen elever som uppger att de *använt hot eller våld*³ minskar tydligt över tid sedan 2006 och är i årets mätning nere på historiskt låga nivåer. För grundskolans årskurs 9 är andelen elever som uppger att de använt hot eller våld 9 procent, att jämföra med 17 procent år 2006. För gymnasiet år 2 har andelen minskat från 13 procent till 7 procent under samma tidsperiod. Även jämfört med 2020 är resultaten positiva. Särskilt tydligt är det för pojkar i grundskolans årskurs 9 där andelen som anger att de använt hot eller våld minskar från 16 till 12 procent, medan andelen bland flickor minskar från 7 till 6 procent. Andelen pojkar i gymnasiet år 2 sjunker från 12 till 9 procent, medan andelen flickor är kvar på 4 procent.

I Stockholmsenkätens frågeformulär ingår frågan om eleven någon gång har *burit vapen*, där kniv och knogjärn ges som typexempel. I denna redovisning presenteras frågan omvänd, d v s om elever uppgett att de *inte* har burit vapen.⁴ Ökning innebär därför en positiv utveckling. Både för gruppen elever i grundskolan och gymnasiet syns en positiv utveckling. Ökningen sedan 2020 års mätning är 1 till 2 procentenheter för båda grupperna. Av eleverna som har besvarat frågan uppger 92 procent av grundskolans elever samt 94 procent av gymnasiet elever att de inte har burit vapen, vilket är det högst uppmätta värdet under frågans mätperiod (2002-2022).

Brottsutsatthet

Andelen elever som uppger att de *utsatts för rån* har minskat i samtliga grupper. Andelarna fördubblades mellan 2018 och 2020 i samtliga grupper, men i årets mätning har andelarna nästan halverats och är tillbaka i nivå med tidigare mätningar. Liksom tidigare år är det fler pojkar än flickor som uppger att de har utsatts för rån, men det finns ingen tydlig skillnad mellan årskurserna.

³ Använt hot eller våld – under de senaste 12 månaderna: tvingat någon att ge dig pengar, mobiltelefon eller något annat värdefullt; med avsikt slagit någon så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård; alternativt burit vapen (t ex kniv eller knogjärn).

⁴ "Andel som inte har burit vapen (kniv eller knogjärn)" som baseras på de elever som svarat "Ingen gång" på frågan om de under de senaste tolv månaderna någon gång har burit vapen (tex kniv eller knogjärn).

Bland pojkar är andelen 5 procent oavsett årskurs, jämfört med 8 procent år 2020. Bland flickor är andelen 2 procent oavsett årskurs, jämfört med 5 procent för grundskoleflickor och 4 procent för gymnasieflickor år 2020.

Den negativa utvecklingen som syntes 2018 och 2020, med ökningarna bland *elever som blivit tvingade till sex/våldtagna*⁵, fortsätter inte att öka vid årets mätning. Istället minskar andelarna något bland eleverna som uppger att de blivit utsatta för våldtäkt inom alla fyra grupperna, och befinner sig istället på 2018 års nivåer. Svaren bland flickor i årskurs 9 minskar något från förra mätningen, från 5 procent till 4 procent. Även för flickorna i gymnasiet år 2 sjunker resultaten i årets undersökning, från 8 till 6 procent. Flickor, oavsett årskurs, rapporterar sedan 2004 att de blivit tvingade till sex/våldtagna i högre utsträckning än pojkar. Sedan 2006 har mellan 1 och 2 procent av pojkarna svarat ja på frågan, så även i mätningen 2022. I många av Stockholmsenkätens frågor finns skillnader i svar mellan årskurserna men i denna fråga är det skillnaden i svaren mellan pojkar och flickor som är mest markant.

Otrygghet i bostadsområdet

En svag ökning syns över tid i *andelen som känner sig otrygg i sitt bostadsområde*, från 20 procent år 2010 till 25 procent i årets mätning.⁶ Ökningen syns för samtliga grupper med en tydlig könsskillnad där flickor i betydligt högre utsträckning uppger att de känner sig otrygga jämfört med pojkar. I årets mätning har andelarna ökat för flickor oavsett årskurs, men minskat något för pojkar. För grundskoleelever uppger 15 procent av pojkar och 37 procent av flickor att de känner sig otrygga (jämfört med 18 respektive 35 procent år 2020). Motsvarande siffror för gymnasieelever är 14 procent för pojkar och 34 procent för flickor (jämfört med 16 respektive 30 procent år 2020).

Psykisk ohälsa

En av indikatorerna för att beskriva psykisk ohälsa i Stockholmsenkäten är om *eleverna känner sig ledsna och deppiga utan att veta varför*⁷. Över tid syns en ökning för samtliga grupper

⁵ Frågeformulering: "Har du varit med om något av följande de senaste tolv månaderna: Blivit tvingad till sex/våldtagen?"

⁶ I Stockholmsenkäten är frågans formulering: "Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig då...". Svartalternativen är *Mycket trygg, ganska trygg, ganska otrygg, mycket otrygg, går ej ut ensam på kvällen av oro för att utsättas för brott, går ej ut ensam på kvällen av andra orsaker*. För Stockholmsenkäten baseras otrygghet i sitt bostadsområde på elever som uppger att de känner sig ganska otrygga, mycket otrygga eller att de inte går ut på kvällen av oro för att utsättas för brott. De som svarat att de inte går ut av andra orsaker ingår inte i basen för diagrammet som redovisas i stadsövergripande resultat och denna rapport.

⁷ Frågan ställs som följande: "Känner du dig ledsen och deppig utan att veta varför?" Andelar baseras på sammanslagningen av svartalternativen "väldigt ofta" och "ganska ofta".

av elever och i årets mätning märks den högsta andelen någonsin för grundskoleelever i årskurs 9 där andelen som känner sig ledsen eller deppig utan att veta varför uppgick till 34 procent jämfört med 31 procent år 2020. Detta beror främst på ökningen bland flickor från 42 till 47 procent, dock syns även en svag ökning för pojkar från 18 till 19 procent.

För gymnasieleverna är det sammantaget en något mer positiv bild än för eleverna i grundskolan. Bland flickor i gymnasiets år 2 steg visserligen andelen som uppger att de känner sig ledsna och deppiga utan att veta varför från 39 procent år 2020 till 43 procent i årets mätning, dock lägre än det högsta värdet 44 procent år 2018. Bland pojkar i gymnasiets år 2 syns en svagt positiv trend sedan 2018: 22 procent 2018, 20 procent 2020 samt 19 procent 2022.

Pandemins påverkan

I Stockholmsenkäten 2022 inkluderades ett nytt och tillfälligt frågeblock: frågor om coronapandemins effekter. Elever fick svara på *hur pandemin påverkat deras relation till familjen, fritiden, umgänge med kompisar, skolsituation, psykisk respektive fysisk hälsa, familjens ekonomi, framtida chanser på arbetsmarknaden samt sitt liv som helhet*.⁸ I nästan samtliga pandemifrågor kan tydliga skillnader konstateras i svar mellan flickor och pojkar. Generellt är det en större andel flickor än pojkar som uppger en försämring av sin situation på grund av pandemins effekter. Mer än en tredjedel av eleverna uppger att deras *psykiska hälsa* har påverkats negativt av pandemin.⁹ Liksom i enkätens övriga frågor om psykisk hälsa anger flickor i högre utsträckning än pojkar att deras psykiska hälsa påverkats negativt, särskilt tydlig har denna effekt varit för gymnasieleverna. I gymnasiets år 2 uppger 48 procent av flickorna att deras psykiska hälsa blivit sämre, jämfört med 28 procent för pojkarna. I grundskolans årskurs 9 är andelen 45 procent för flickor och 20 procent för pojkar.

Gymnasieleverna uppger i högre grad än eleverna i grundskolan att deras *skolsituation* har blivit sämre på grund av pandemin, 37 procent jämfört med 24 procent. Det är också en skillnad mellan flickor och pojkar: 43 procent av flickorna och 32 procent av pojkarna i gymnasiets år 2 uppger att pandemin haft en negativ

⁸ En femgradig skala med svarsalternativ som mäter försämring ("mycket sämre" eller "lite sämre"), ingen skillnad ("lika bra"), eller en förbättring ("lite bättre" eller "mycket bättre").

⁹ Andelar som uppger en negativ påverkan baseras på sammanslagningen av svarsalternativen "mycket sämre" och "lite sämre". 25 procent av samtliga elever uppger att deras psykiska hälsa är lite sämre medan 10 procent uppger att den är mycket sämre.

påverkan, medan det för eleverna i grundskolan är 28 procent för flickorna och 19 procent för pojkarna.

En femtedel av alla elever upplever en positiv förändring i *relationen till sin familj*. Bland grundskoleelever uppgår 23 procent av pojkarna och 22 procent av flickorna att relationen till familjen är bättre, motsvarande andel för gymnasieelever är 21 procent oavsett kön. En mindre andel elever uppgår att relationen till sin familj blivit sämre (9 procent). Bland grundskoleeleverna är andelen 7 procent för pojkar och 10 procent för flickor, och för gymnasieeleverna är motsvarande andelar 7 procent för pojkar och 12 procent för flickor.

Jämställdhetsanalys

Flickor och pojkar i Stockholms stad ges samma möjligheter att svara på frågorna i Stockholmsenkäten. Resultaten i årets mätning visar att flickor och pojkar närmar sig varandra inom vissa områden, till exempel inom vissa frågor om brott. Samtidigt som det på andra områden finns större könsskillnader, bland annat vid frågor om sexuellt tvång och psykisk ohälsa.

Förvaltningarnas synpunkter och förslag

Stockholmsenkäten rymmer flera områden som rör ungdomars levnadsvillkor. Socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen är eniga om att resultaten på stadsövergripande nivå ska användas för att bidra till kunskap om hur stadens arbete med unga, där ibland det förebyggande arbetet rörande tobak, alkohol, narkotika samt spel, brott, utsatthet för brott samt psykisk ohälsa, kan utvecklas. Socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna ansvarar för en mängd aktiviteter, insatser och projekt som riktar sig till unga i staden, många av dessa i samverkan mellan förvaltningarna samt med andra aktörer som polisen. Fortsatt utvecklingsarbete bör enligt förvaltningarna ske inom ramen för det omfattande arbete som pågår.

Socialförvaltningens rapport redovisar ett urval av de stadsövergripande resultaten varav några är särskilt intressanta att stanna upp vid. Det är glädjande att årets enkät besvarats av över 11 500 elever, vilket är en svarsfrekvens på 77 procent och därmed en av de högsta sett över tid. Framför allt är det fler friskolor som valt att delta i årets mätning vilket är positivt.

En annan positiv utveckling är att både användande av och utsatthet för hot och våld minskar. Däremot minskar inte andelen ungdomar som känner sig otrygga där flickor fortsatt känner sig mer otrygga än pojkar. Socialförvaltningen lyfter fram vikten av den

övergripande samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och polisregion Stockholm där unga i risk för kriminalitet är ett prioriterat samverkansområde. Även det fortsatta arbetet med Stockholms stads strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet, där utbildning för stadens medarbetare i SAVRY och ADAD ingår, är ett fortsatt viktigt arbete. Sociala insatsgrupper (SIG), där samverkan mellan socialtjänsten, polis och andra för individen viktiga aktörer är fortsatt mycket viktigt liksom arbetet med skolsociala team för att motverka hög skolfrånvaro och psykisk ohälsa. Arbetet för att motverka våld behöver fortsätta, både genom kompetensutveckling för stadens medarbetare och tillsammans med elever på skolor och ungdomsmottagningar. Socialförvaltningens och utbildningsförvaltningens samarbete med utveckling och spridning av mentorer i våldsprevention (MVP) är här ett mycket viktigt verktyg.

Snusning fortsätter att öka bland flickor, särskilt användning av vitt snus. Även att spela för pengar har ökat något liksom andelen flickor som upplever problem med sitt spelande.

Alkoholkonsumtion minskar däremot över tid. Andelen som testar narkotika är fortsatt högt jämfört med siffror för riket i CANs nationella skolundersökning, även om det minskat något vid årets mätning. Andelen som köpt narkotika av en okänd har ökat, vilket möjligen säger något om tillgången till narkotika men också en starkare egen drivkraft att testa narkotika jämfört med de som blivit bjudna av någon de känner.

Socialförvaltningen ser att fortsatt arbete behövs inom ANDTS-området både ur ett folkhälsoperspektiv och ur ett brottsförebyggande perspektiv. För detta krävs samordning av stadsdelsförvaltningarnas preventionsarbete och ett effektivt tillsynsarbete. Med anledning av lagförändringar kommer nya nikotinprodukter också att ingå i stadens tillsynsarbete framöver. Där finns möjligheten att ha dialog med aktörer som säljer tobak, e-cigarett, folköl och nikotinprodukter för att stärka deras roll i det preventiva arbetet, samt kontrollera märkning, marknadsföring och ålderskontroll vid försäljning av dessa produkter.

Förvaltningen understryker vikten av att Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings och tobakspolitiken som löpte ut 2021, fortsatt används då det gäller fram till nytt ANDTS-program tas upp i socialnämnden i slutet av 2022 och därefter antas av kommunfullmäktige.

Den psykosomatiska hälsan och det psykiska välbefinnandet bland elever försämras över tid, där flickor fortsatt upplever att de mår sämre än pojkar. Detta mönster syns även i de frågor som lagts till i

enkäten och som rör pandemins effekter, där det i nästan samtliga frågor är en större andel flickor än pojkar som uppger en försämring av sin situation på grund av pandemin.

Socialförvaltningen lyfter vikten av att använda den handlingsplan för suicidprevention inom socialtjänsten som togs fram 2019. I samarbete med utbildningsförvaltningen och äldreförvaltningen har socialförvaltningen under året tagit fram en grundläggande e-utbildning om psykisk ohälsa, som färdigställs i augusti. Utbildningen riktar sig till en bred målgrupp inom hela staden, framför allt till personal som inte har en särskild förkunskap om psykisk ohälsa men som kan spela en viktig roll för någon som mår dåligt. Även den samordning och fördelning av medel till stadsdelsförvaltningarna, utbildningsförvaltningen, idrottsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen inom området psykisk hälsa och suicidprevention anser förvaltningen vara av stor vikt för att motverka den negativa utvecklingen av ungas psykiska ohälsa. Insatser som främjar elevers säkerhet, trygghet, kunskapsresultat och studiero ingår i arbetet att motverka psykisk ohälsa bland unga. Detta uppmärksammas och samordnas därför inom ramen för de lokala handlingsplanerna i Stockholms stads strategi för att minska risken för att barn-, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Förvaltningen understryker även det stora ansvar som Regionen har för arbetet med psykisk ohälsa bland unga. Socialförvaltningen samarbetar på flera sätt med Regionen både inom elevhälsan, via ungdomsmottagningarna samt inom projekt med särskilt fokus på att stärka ungas psykiska mående. Ett exempel är förstärkt riktat arbete i syfte att uppmärksamma fler unga som idag är underrepresenterade på ungdomsmottagningar, t ex killar och socioekonomiskt svaga grupper, om möjligheten att vända sig till ungdomsmottagningen i frågor som rör utsatthet och psykisk ohälsa.

I Stockholmsenkäten ställs flertalet frågor av känslig karaktär, såsom elevens egen brottslighet, mående, skolsituation och även om eleven blivit tvingad till sex/blivit våldtagen. Eftersom svar på känsliga frågor kan vara svåra att analysera utifrån att svarsbeteende kan påverkas av flera olika faktorer bör resultatet därför analyseras med försiktighet. Förvaltningen vill lyfta fram ungdomsmottagningarnas arbete och hälsofrämjande uppdrag, där de möter många unga med olika riskbeteenden. Rutinfrågor om våld ställs numera på samtliga mottagningar för att fånga upp både våldsutsatta och våldsutövare. Det förstärkta utåtriktade arbetet för att nå fler unga som är underrepresenterade på mottagningarna idag (exempelvis killar och socioekonomiskt svaga grupper) är

ytterligare ett sätt att fånga upp fler unga. Förvaltningen lyfter även vikten av det arbete som pågår inom ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) som ingåtts mellan socialförvaltningen och Stiftelsen 1000 möjligheter med syfte att förebygga våld i ungas nära relationer. Stadens nya Program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation, som ska implementeras under 2021-2025, är ett viktigt verktyg i stadens fortsatta arbete för att motverka våld och sexuella övergrepp i relationer.

Utbildningsförvaltningen anser att resultaten på stadsövergripande nivå bör användas som bidrag till utveckling i det formaliserade samarbetet med stadsdelsförvaltningarnas socialtjänster, utbildningsförvaltningen och polisen. Förvaltningen understryker vikten av fortsatt god samverkan, särskilt genom stadsdelsförvaltningarnas preventionssamordnare och genom skolornas elevhälsoteam.

Förvaltningens arbete att motverka och förebygga mäns och pojkars våld fortsätter. Viktiga verktyg är ”Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021–2025” samt metoden ”Mentorer i våldsprevention” (MVP) som genomförs i flera skolor.

Även samverkan för att följa upp elever med hög skolfrånvaro och förebyggande arbete mot psykisk ohälsa bör fortsätta. I staden finns elever med behov av individuella lösningar och stöd från flera instanser. Förvaltningen anser att dessa verksamheter behöver genomföras i nära och tätt samarbete med elevhälsoteam på de skolor som berörs och att samverkan mellan skola och socialtjänst inom ramen för de skolsociala teamen kan stärkas ytterligare. Utbildningsförvaltningen kommer att använda resultatet i uppföljningen av skolornas elevhälsoarbete.

Sammantaget lyfter de båda förvaltningarna att den viktiga och goda samverkan som pågår ska fortsätta, bland annat genom skolornas elevhälsoteam, skolsociala team samt med stadsdelsförvaltningarnas preventionssamordnare.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar att godkänna redovisningen av Stockholmsenkäten 2022 – urval stadsövergripande resultat.

Bilagor

1. 1.3.2 – 21 2022 Rapport Stockholmsenkäten 2022 – urval av stadsövergripande resultat
2. 1.3.2 – 21 2022 Stockholmsenkäten 2022 – urval av stadsövergripande resultat (PPT)